

Het paalmes werd aan dat snijpaardje vastgehaakt onder een kram. Het trekmes werd echter niet helemaal verdreven, maar bleef voor een andere functie in gebruik; toen later het fijnmes opkwam, werd het omgedoopt tot *schrapmes*. Ook buiten het gebied met het snijpaardje was het paalmes vanuit het zuidwesten bekend geworden. Daar was misschien het trekmes niet eerder in gebruik geweest. Men benaamde het nieuwe werktuig naar de paal of blok waaraan het werd vastgehaakt: *paalmes*, *blokmes*. De tweede stoot vanuit het Maasdal leverde daar waar het mes niet eerder bekend was geworden sporadisch de naam *kapmes* op, die echter later weer door naar het noordoosten oprukkende *paalmes*-namen werd overspoeld. Met dezelfde expansie in noordoostelijke richting verbreidde zich ook het woord *blokmes*. De doorbraak moet zeer oud zijn, want ook het gebied van Twente is helemaal beïnvloed. Langs de IJssel trok het woord *blokmes*, dat achterom tot diep in Drente door-drong, en via de Achterhoek verspreidde zich *paalmes*, dat heel Twente tenslotte heeft bedekt.

De benamingen die zijn ontstaan na de invoering van het fijnmes vormen een tamelijk jonge laag. We moeten de haard zoeken in het Hollandse, wat niet betekent, dat daar ook het secundaire gebruik van het paalmes, nl. na het boren, voor het eerst is toegepast; vgl. kaart 13 sub F.

Tenslotte enkele opmerkingen over de benaming *Frans blokmes* e.d., die ons uit verschillende plaatsen bereikt: C 63 *Frans mes*, C 129 *franse holle blokmes*, C 132 *Frans model*, *Frans blokmes*, C 162 *het Franse mes*, G 76b *Frans blokmes*, I 27 *Frans holgeslepen*, I 258 *Franse mes*, K 46 *Franse blokmessen*, K 50 *Frans blokmes*, L 381 idem, P 27 *Frans krammes*. Verschillende invullers heb ik i.v.m. deze opgaven later nog eens benaderd om nauwkeuriger inlichtingen te verkrijgen. Daaruit is gebleken, dat de Franse vorm van het mes, zeer breed van snijblad en duidelijk bolvormig, waardoor de klomp van buiten veel ronder kon worden afgewerkt, eerst rond 1910 is bekend geworden. Het Land van Waas moet daarbij een gewichtige rol hebben gespeeld, hoewel P 15 suggereert het door onmiddellijk contact met Frankrijk te hebben verkregen. I 231 raadpleegde een zegsman, die contacten had met een klompenmaker in, naar hij zei, de Franse plaats La Souterein. Naar Frans voorbeeld heeft men te Aarsele en Berchem bij Oudenaarde het mes nagemaakt volgens deze bron. L 381 zegt het te hebben leren kennen in het Land van Waas, zelf toen een mes daar te hebben gekocht — het draagt het stempel „V. Martens St. Nikolaas (Waes)” —